

№ 10
Октябрь 2010

МААЛЫМАТ БЮЛЛЕТЕНИ

Бюллетень "КРдагы Мүмкүнчүлүгү чектелген балдарды жана алардын үйбүлөсүн колдоо" ХелсПром долбоорунун алкагында Биг Лотери Фондунун каражатынын эсебинде чыгарылат

Мазмуну

Долбоордун жаңылыктары

Кыргызстандагы окуялар

- Балдар үйүндө ата-энелер семинары
- Бөкөнбаев айылындагы жапон волонтерунун таасирленүүсү
- Кемчилдик- босогодон ары
- Эленгендер
- Төрт жаштан тогуз жашка чейинки балдардын 70 пайыздан ашыгы мите курт оорулары менен ооршат
- КРда 22 миңден ашык өзгөчө муктаждыктагы балдар жашашат
- Майыптык боюнча ФЕЦАнын Улуттук Конференциясы
- Майыптыгы бар жарандардын укугун коргоо Тармагы өзүнүн биринчи акциясын өткөрүштү
- Балдар үй–интернаттарына жеңил- желпи түшпөөсү керек
- Акыркы 5 жылда тубаса жүрөк оорусу менен ооруган балдардын саны 30 пайызга өстү

Дүйнө жүзүндөгү окуялар

- Колу жок жигит кытай версиясындагы "Минута Славы" да жеңишке ээ болду

Пайдалуу кеңештер

- Кыргызстанда ден- соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген жарандардын укугун коргоо боюнча
- Мекемелер жөнүндө маалымат китепчеси : экинчи басылыш
- 5-ноябрга чейин гранттык конкурс

Урматтуу коллегалар,
биз Кыргызстандагы майыптык маселелерди чечүүгө катыштыгы бар уюмдар менен жеке адамдарга жаңылыктар түрмөгүн жөнөткөнгө кубанычтабыз. Эгерде жаңылыктарды жана жөнөткөн материалдарды алууну кааласаңыз керектүү катты email ardi.kyrgyzstan@gmail.com электрондук почтага жөнөтүңүз. www.forum.keleчек.kg деген Форумда суроолорду берсеңиз, талкууларды баштасаңыз, тажрыйба менен бөлүшсөңүз же кандайдыр бир демилгелерге кошулсаңыз болот. Кошулгула, сиздин пикириңиз жана катышуу биз үчүн маанилүү!

Кайрадан басуулар булактары көрсөтүлгөн учурда уруксат берилет, эгерде ал текстте көрсөтүлбөгөн болсо ХелсПром жана Биг Лотери Фондусу материалдарды жайгаштырууга жоопкерчилик албайт жана бюллетенде жайгаштырылган макалалардын авторлорунун көз карашын бөлүшө албайт.

Дарек: Бишкек ш. , Көк-Жар кичирайону, үй. 1, ж/п 4, Тел. /факс (0312) 517634, ardi.kyrgyzstan@gmail.com

Долбоордун жаңылыктары

Бишкек шаарындагы Майып-Балдардын ата-энелери Ассоциациясы (АРДИ) Кыргызстан Профсоюздар Федерациясы тарабынан бөлүнгөн 60 жолдомого АРДИнин алтымыш мүчөсү, анын ичинде өзгөчө муктаждыктагы отуз бала Ыссык-Көлгө жайкы эс алууга жөнөтүлдү. Алар Балыкчы шаарынан алыс эмес жайгашкан балдардын ден-соолугун чыңдоочу «Улан» комплексинде 7-августтан 13-августка чейин эс алышты. Ата-энелер менен балдардын жол кире чыгымдарынын бир бөлүгүн Биг Лотери Фондусунун колдоосу менен ХелсПром төлөп берди. Мурда июль айында Ыссык-Көл областынын Тоң районундагы 12 өзгөчө муктаждыктагы балдардын жана 12 ата-эненин Каджи-Сай поселогундагы «Алтын Жээги» пансионатында бир жума эс алуусун Биг Лотери Фондусунун колдоосу менен ХелсПром каржылап берген. Бул саякатты уюштурууга ХелсПромдун өнөктөшү «Шоола Кол» Коомдук бирикмеси жардам берди.

2010-жылдын сентябрь айында Бишкек жана Бөкөнбаев күндүзгү борборлорунда Жапон Эл аралык Кызматташтыгы Уюму (JICA) жөнөткөн волонтерлор эки жылдык мөөнөт менен өз милдеттерин аткарууга киришишти, алар жапон адистери Чихиро Тамура (жергиликтүү эл аны Чынгыз деп аташат), ал аутизм боюнча адис, ал эми Косуке Шибай (Костя) – эмгектерапевти, Бөкөнбаев күндүзгү борборунда иштеп жатышат. Волонтердун экөө тең борборго балдардын ар тараптуу өнүгүүсүнө жана окутууга, анын ичинде бөлүнгөн үй-бүлөөлөрдүн үйлөрүнө барууга да жардам берип жатышат. Андан тышкары Бишкек жана Бөкөнбаев күндүзгү борборлорунан кызматкер эки ата-эне, психиялык саламаттык борборунда эки жума логопедия боюнча стажировкадан өтүштү.

ХелсПром долбоорунун өнөктөштөрү бөлүнгөн үй-бүлөөлөрдүн үйлөрүнө барууну улантып жатышат. Бишкек шаарында Абилис Фондусунун кошумча колдоосу менен АРДИнин кызматкер ата-энелери Биринчи май районуна караштуу 20 үй-бүлөөгө байма-бай барууну колго алышкан. Кызматкерлер балдар менен иш алып баруу менен бирге, ата-энелерге да өз балдары менен кандай иш алып барууну сырттан үйрөтүшөт. Бөкөнбаевдеги "Шоола Колдун" алдындагы үй-бүлөөлөрдү жана балдарды колдоо күндүзгү борбору беш фельдшердик-акушердик пунктар (ФАПтар) менен бирге кызматташып тегеректеги жакын айылдарда жашаган көптөгөн бөлүнгөн үй-бүлөөлөрдү колдоого алышты. Планада дагы үч ФАПты камтуу пландаштырылган. Бул беш ФАПта өзгөчө муктаждыктагы балдары бар ата-энелер үчүн маалыматтык бурчтар жана майыптык коркунучту төмөндөтүүнү алдын алуу жөнүндө ата-энелерге башка пайдалуу кеңештер уютурулган. Борбор анын иш аракеттерин колдоого алып турган Күн-Чыгыш айыл өкмөтү менен тыгыз кызматташтыкта иштейт.

Күндүзгү борборлордун китепканалары жана ФАПтар үчүн саламаттык жана майыптык маселери боюнча өтө чоң эмес сандагы адабияттар сатылып алынган. Ар бир күндүзгү борборлор үчүн 500 даанадан маалыматтык китепчелер чыгарылат жана кошумча, ата-энелер жана адистер үчүн майыптыктын себептери жана ата-энелер оор абалда кандай аракеттер жасашы керектиги жөнүндө 1000 даана китепчелер орус жана кыргыз тилдеринде чыгарылган.

Күндүзгү борборлордун экөө тең Социалдык камсыздоо боюнча мамлекеттик агентствонун гранттарын жеңип алышты. Ар бир грант мисалга эки жүз миң сомду түзүп өзгөчө муктаждыктагы балдар үчүн түзүлгөн күндүзгү борборлордун иш-аракеттерин өнүктүрүүгө жумшалат Бөкөнбаев айылындагы Күндүзгү борбор ЮНИФЕМден "Кумтор" компаниясынын колдоосу менен борбор жайгашкан мектептин короосуна балдар аянтчасын куруу үчүн *он миң АКШ долларындагы* грант утуп алды. Андан тышкары балдар аянтчасын куруу үчүн, жергиликтүү Күн-Чыгыш айыл өкмөтү бирге каржылоочу болуп жумшалуучу каражаттын 30 пайызын каржылай турган болду.

6-7- сентябрда Мамлекеттик Социалдык камсыздоо агентствосунун алдындагы мүмкүнчүлүгү чектелген инсандар үчүн түзүлгөн Ресурстук борбордо аутизм жана шал оорусу менен ооруган балдардын өсүш маселери боюнча семинар болуп өттү. Окуу Бишкек шаарындагы Майып-Балдардын Ата-энелери Ассоциациясы тарабынан уюштурулган жана ХелсПромдун «КР өзгөчө муктаждыктагы балдар жана алардын үй-бүлөөлөрүн колдоо» долбоорунун алкагында Биг Лотери Фондусунун каражатына өткөрүлгөн. Ушул эле семинар 9-сентябрда Бөкөнбаев айылында «Шоола Кол» Коомдук Бирикмесинин уюштуруучулук колдоосу менен кайталанды. Семинар биринчи күнү өзгөчө муктаждыктагы балдардын ата-энелери үчүн уюштурулду, кийинки күнү өзгөчө муктаждыктагы балдар менен иштеген мекеме уюмдардын адистери жана алардын өкүлдөрү үчүн өткөрүлдү. Окууну өткөрүү үчүн тренерлер чакырылган, алар Улуу Британиядан Рэйчел Тайнш, физиотерапевт жана Тажикистандан Лола Насриддинова, адис врач, алардын өзгөчө муктаждыктагы балдар менен иштөөдө жана Душанбе шаарындагы Бөбөктөр үйүнүн базасында түзүлгөн

«Кишти»күндүзгү борборунда эмгектенген бай тажрыйбалары бар. Тренерлер өздөрү өзгөчө муктаждыктагы балдардын ата-энелери. Үйрөтүү семинары ийкемдүү интерактивдүү иш-аракеттер түрүндө, катышуучулардын муктаждыгына жараша бетачар, сөзгө чыгуу жана практикалык сабак түрүндө уюштурулду.

Майып-Балдардын Ата-энелери Ассоциациясы менен "Шоола Колдун", өкүлдөрү жана ХелсПромдун «КР өзгөчө муктаждыктагы балдар жана алардын үй-бүлөөлөрүн колдоо» долбоорунун өнөктөштөрү Тажикистанда 3 күндүк окуу сапарында болуп кайтышты, Биг Лотери Фондусунун колдоо көрсөттү. Душанбеде ХелсПромдун өнөктөштөрү коомдук уюм "Иштирок" жана "Кишти" күндүзгү борборунда эки иш-чара өткөрүштү: 20-октябрда эрте кийлигишүү жана 22-октябрда аутизм боюнча конференция уюштурулду. Эки иш-чара тең Тажикистанда биринчи жолу өткөрүлдү жана мында түрдүү мамлекеттик органдардын жана мекемелердин өкүлдөрү менен адистер жыйылышты.

"Кишти" күндүзгү реабилитациялоо жана окуу борбору өзгөчө муктаждыктагы балдарды төрөлгөндөн тартып мектеп жашына чейин реабилитациялоо жана тарбиялоо боюнча алдыңкы катардагы борбор болуп саналат. Ошондой эле мунун кайталангыстыгы, ал борбор Шаардык саламаттык сактоо башкармасынын колдоосу менен Душанбе шаарындагы №1- Бөбөктөр Үйүндө ачылган. Мамтармактын өкүлдөрү бул борборду өлкөнүн булуң-бурчунан адистер келип туруучу республикалык усулдук борборго айлантуу үчүн борбордун иш-чараларын каржылоонун мүмкүнчүлүктөрүн караштырып жатышат.

26- 30 октябрда Бишкектеги Майып-Балдардын Ата-энелери Ассоциациясы менен "Шоола Кол" коомдук бирикмесинин өзгөчө муктаждыктагы балдар жана алардын үй-бүлөөлөрүн колдоо борборунан үч өкүл Россиянын Псков шаарындагы Дарылоочу Педагогика Борборунда окуу сапары менен болушат. Стажировканын максаты өзгөчө муктаждыктагы балдарды комплекстүү реабилитациялоо багытында билимин өркүндөтүү болот. Псков шаарындагы Дарылоо Педагогика Борбору Россияда өзгөчө муктаждыктагы балдарды реабилитациялоо жана аларды коомго ылайыкташтыруу борборлорунун ичинен эң алдыга илгерилегендеринин бири. Кыргызстандан барган стажировканын катышуучулары, бул борбордо жетилүүдө оор жана көптөгөн бузулуулары бар өзгөчө муктаждыктагы 6 жаштан 18 жашка чейинки 48 ге жакын бала билим алышаарын билишти. Борбордун негизги максаты социалдык жаңылануу процессинде өзгөчө муктаж балдардын өзүн-өзү ишке кийирүүсүн жүзөгө ашыруу болуп саналат. Борбордо балдардын ар тараптуу өнүгүүсү үчүн бардык шарт бар, мектеп, оюн залы, массаж бөлмөсү, бассейн (жана ванналар), чоң өндүрүшкө үйрөтүү бөлмөлөрү, физиотерапия бөлмөсү, аш бөлмөсү жана ашкана, часовня, конференц-залы, огород жана бакчылык, табият менен таанышуу ж. б. уюштурулган. Россиянын Билим берүү министирлиги Дарылоо Педагогика Борборун, жетилүүдө оор жана көптөгөн бузулуулары бар балдар менен иштөө үчүн, моделдик уюм деп тааныды. Анын ишмердиги көптөгөн сыйлыктар менен белгиленген жана эл аралык беделге ээ болду.

Ушул жылдын сентябрь айынды уюштуруу комитети 2011-жылдын март айында өтө турган "Өзгөчө муктаждыктагы балдар жана алардын үй-бүлөөлөрү менен иш алып баруудагы инновациялык мамиле: Кыргызстандын о. э. , жакынкы жана алыскы өлкөлөрдүн иш тажрыйбасы. " деп аталган эл аралык конференцияга даярданууну баштады. Уюштуруу комитетине Майып-Балдардын Ата-энелери Ассоциациясы, "Шоола Кол", "Назик Кыз", ХелсПром, Хэндикап Интернешнл, ИССО (Сорос Фонду, Евразия Фонду кошулушу керек). Конференциянын катышуучулары балдар майыптыгы боюнча билимдери жана иш тажрыйбалары менен ой бөлүшөт. Конференциянын ишине региондогу бардык өлкөлөрдөн, Армения, Казахстан, Россия, Тажикистан, ошондой эле алыскы өлкөлөрдөн – Болгария, Улуу Британия, Литва, Македония жана башкалардан бардыгы болуп 120га жакын катышуучу болот. Бул жөнүндө кененирээк маалымат kelechek. kg сайтында жайгашкан.

2011-жылдын январь айынан баштап ХелсПром КР ИССО каржылоосу менен Талас областындагы аң сезим өсүүсүндө бузулуусу бар балдардын базалык тейлөөгө катышуусун жакшыртуу боюнча эки жылдык долбоорду ишке ашырат. Долбоор үй-бүлөөлөрдү жана балдарды колдоо борборлорунун тармактарын ачуу багытында ата-энелерди жандандыруу жана ата-энелер топторунун институттук маанисин күчтөндүрүү аркылуу өркүндөтүүнү жана жергиликтүү коомдун өзгөчө муктаждыктагы балдарга болгон мамилесин оң тарапка бурууну сунуштайт. "Нур

Бала" бейөкмөт уюму жана областа өз убагында ЭвриЧайлдын колдоосу менен ачылган жети ата-энелер бирикмеси, ошондой эле Бишкек менен Бөкөнбаевдеги күндүзгү борборлору долбоордун өнөктөштөрү болуп саналат.

ХелсПром долбоорунун өнөктөштөрү Майып-Балдардын Ата-энелери Ассоциациясы жана "Шоола Кол" - долбоордун өнөктөштөрүнүн тизмеси жана күндүзгү борбордун дареги басылган жабыштыруучу кагаздарды кичиунааларга жабыштырышты. Кичиунаалар мындан бир жарым жыл мурда Биг Лотери Фондусунун каражатына сатылып алынган. Кичиунаалар башкалардан өзгөчөлөнүп турат жана биздин сайт жөнүндө да кабарлайт.

Балдар үйүндө ата-энелер семинары

Майып-Балдардын Ата-энелери Ассоциациясы ХелсПромдун «Өзгөчө муктаждыктагы балдар жана алардын үй-бүлөөлөрүн колдоо» долбоорунун алкагында Биг Лотери Фондусунун каражатына 15-октябрда майыптыктын социалдык модели боюнча семинарды, Беловодск психоневрологиялык балдар үйүнүн 19 кызматкери үчүн өткөрүштү, ага балдар үйүнүн мүдүрү С. Б. Такырбашев да катышты. Семинар өзгөчө муктаждыктагы балдар жана алардын үй-бүлөөлөрүнө карата коомдук мамилени өзгөртүү программасынын бөлүгү болуп саналат да, ата-энелик уюмдар менен мамлекемелердин ортосундагы кызматташтыкты орнотууга арналат.

Өзгөчө муктаждыктагы балдардын ата-энелери Тамара Балкибекова жана Салтанат Төрөбекова өткөргөн интерактивдүү семинарда, тарбиячылар жана бала багуучу кызматкерлер майыптыктын медициналык жана социалдык моделдери жөнүндө билишти, майып баланын проблемасы жөнүндө, анда баланын майыптыгы, аны "майып" кылбастан, коомдогу түзүлгүн тоскоолдуктар кедерги болоорун, муну жоюу үчүн теңата шарттар түзүлүшү керек экендиги жөнүндөгү талкууга катышышты. Семинар аяктаар алдында көпчүлүк катышуучулар бир чечимге, бардык нерсени ар бири өздөрүнөн баштоосу зарыл экендиги жөнүндөгү пикирге келишти, анан да мындай семинарларды бул жерден кийин балдар жөнөтүлүүчү башка (Токмак жана Кара-Балта шаарларындагы) адистештирилген мекемелерде да, кадимки мектептерде да өткөрүүнү өтүнүштү. Катышуучулар Беловодский балдар үйүнөн кээ бир билимге ээ болушат жана көнүгүүлөр үйрөнүшөт, ал эми бул жерден жашы өскөн сайын балдар башка мекемелерге жөнөтүлөт, бирок аларга андан ары билим жана тарбия берип окутууга эч ким көңүл бөлбөйт.

Семинардын аягында катышуучулар "Планета" деген оюнга активдүү катышышты, оюндун шарты боюнча, ал жакка алдыдагы проблемаларды эң жакшы ачып көрсөткөн жана аларды чечүү планын эң мыкты иштеп чыгып тааныштырган топ учуш керек. Ар бир топ бардык күч-аракети менен аракеттеништи. Пландар тааныштырылып бүткөндөн кийин, бир дагы топ бул кооз «планетага» учпай тургандыгы кабарланды, муну укканда топтордун абалы кандай болгондугун элестетип көрсөк. Катышуучулардан аларды кандай сезимдер аралагандыгын сурашты. Жооптор ар түрдүү болду, анын баарын топтоп балдар үйүнүн кызматкери Любовь Николаевнанын жообу менен корутундулаганда төмөндөгүдөй: "Биз алгач бул чечимди түшүнбөдүк таң калдык, кыжырландык, ачуубуз келди, биз ушунча эмгектендик, убакыт кетирдик, аракеттендик аягында бардыгы курулай бекер болуп көңүлүбүз чөктү."

Буга мындайча жооп болду, өзгөчө муктаждыктагы балдар жана алардын ата-энелери да аракетенип, каалап, кыялданып пландар түзүп, акыр аягында адамдар жана чиновниктер түзгөн айланадагы жасалма тоскоолдуктар менен мамилелердин айынан мунун баары курулай болгондогун сезгенде, алардын абалы да так ушундай. Эгерде, оюн бир нече мүнөткө созуганда эле, ушундай реакцияны жаратса, караңызчы, бул терс мамилелер реалдуу турмушта, өзгөчө муктаждыктагы миңдеген балдардын жашоосунун жалынын өчүрүп, бүлүндүрөт.

Майыптыктын социалдык модели боюнча өткөрүлгөн мурдагы семинар Бөбөктөр Үйүнүн кызматкерлери үчүн сентябрь айынын аягында ийгиликтүү өткөрүлдү. Джал кичирайонундагы республикалык ооруканада өзгөчө муктаждыктагы балдардын ата-энелери жана оорукананын кызматкерлери үчүн ушундай семинар өткөрүү пландаштырылып жатат.

Бөкөнбаев айылындагы жапон волонтерунун таасирленүүсү

Саламатсыңарбы, менин атым Чихиро Тамура. Мен быйыл 39 жашка толдум. Мен Жапонияда деңиз порту менен атактуу болгон Иокогама деген жерденмин. Мен ушул жылдын 7- сентябрынан баштап Бөкөнбаевде жашап жатам жана мен бул жерде 2 жыл болом.

Бул менин өз ыктыярым менен чет өлкөдө болгон экинчи жолку тажрыйбам. Мен мындан 8 жыл мурда Малайзияда эки жыл волонтер болуп иштедим. Буга чейин мен акыл эс жагынан начар жана аутизм менен ооруган инсандар үчүн ачылган социалдык мекемеде иштегем. Мен аларга негизинен прикладтык кылык-жоруктарды тандоо ыкмасы жана TEACCH программасын колдонуу ишинде жардам көрсөтөм. Бир нече жыл иштегенден кийин менин тажрыйбамдын жана билимимдин башка жерлерде кандай жардам берерин билүүнү эңсесим. Ошондо мен ЖАЙКУга (JICA – Жапон эл аралык кызматташуу агенттиги) волонтер болуп жазылууну чечтим. Менимче бул жакшы тажрыйба болду. Мен көптөгөн достор таптым жана баа жеткис тажрыйбага ээ болдум. Малайзияда меним ишкердигим бүткөн соң мен Жапондогу өз ишиме кайтып келдим. Өткөн жылы кайрадан мен өзүмдүн тажрыйбамды жана билимимди башкалар менен бөлүшкүм келди, ушул себептен мен Кыргызстанга келип калдым. Адамдарды аутизмде колдоо жана башка өлкөлөрдөгү жашоо турмуш бизди кандайдыр бир даражада бардыгына бирдей мамиледе болууну үйрөтөт. Аутизм менен ооруган адамдардын башкалардан айырмаланган жеке туйгу же жышааны болот. Мурда мындай адамдарды «келесоо чалыш» дээр эле, бүгүнкү күндө мындай адамдарды «өз маданияты» бар кишилер деп аташат. Чет өлкөлөрдө биз байкагандай баары өз маданияты менен жашашат. Мен ойлоймун менин чет өлкөлөрдө аутизм же акыл-эс жактан бузулуусу бар инсандар менен иштеп волонтер болушумдун бир себеби да мына ушунда болуш керек.

Силер билесиңерби, Кыргызстанда адамдар негизинен орусча же кыргызча сүйлөшөт. Тилекке каршы мен бул эки тилде тең начар сүйлөймүн мына ошондуктан мен бул тилдерди үйрөнүп жатам. Мен малай тилин үйрөнгөндө жаш болчумун. Бирок азыр менин жашым да бир топко барып калды. Жок, жок! Эч качан өзүңөргө «мен эми бир нерсе үйрөнгөнгө жаш эмесмин» деп айтпаңыздар. Эгерде сиз менден менин хоббим эмне деп сурасаңыз, мен албетте, «кыргыз жана орус тилдерин үйрөнүү» деп жооп берет элем. Дагы башка хоббим-музыкалык аспаптарда ойноо. Кыргыздардын "комуз", "ооз-комуз"ж. б. асыл нуска аспаптары бар. Мен бул аспаптарда ойногонду ойлоноштуруп жатам.

Азырынча Шоола-Колго көп деле пайдалуу эмесмин. Учурда Шоола-Кол күндүзгү борборуна менден кандай жана кайда көбүрөөк жардамым керек экендигин тактоого аракеттенип жана бул багытта эмне жумуш жасай алам ушуну пландаштырып жатам. Эгерде өз тажрыйбамды жана билимимди башкалар менен бөлүшө алсам, ошону менен катар алардан да бир нерсе үйрөнсөм эң сонун болот. Мен чет өлкөдөгү коллегаларыма Кыргызстанга мүмкүндүк барда келип кетүүсүн жана табияттын түрдүү кооздугу менен маашырланып жана өлкөдөгү адамдардын меймандостугун көрүп кетүүнү сунуштаймын.

Чоң ыраакмат (Спасибо). Чихиро Тамура, Бөкөнбаев айылы

Кемчилдик - босогодон ары

«Өзгөчө муктаждыктагы балдарды жана алардын ата-энелеринин колдоо» деген британдык “Биг Лотери” фондусунун ХелсПром”долбоорунун чакыруусу боюнча Шотландиядан Рейчел Тэйнш жана Тажикстандан Лола Насритдинова Бишкекке келишти. Бул аялдар жөн эле тренер эмес, майыптардын ата-энеси башынан өткөргөн кандай гана маселе болбосун баарын билет, анткени өздөрү ушул адам чыдагыс чөйрөнү башынан өткөрүшкөн. Бирок Рейчел да, Лола да өзүн бактысыз же тагдыр жазалады деп эсептебейт.

. Андан тышкары алар Майып-Балдардын Ата-энелери Ассоциациясынын (АРДИ). мүчөлөрүн турмуштун баш аламандыгына кандайча каршы туруп, көңүл чөктүрбөөгө үйрөтүштү.

Мүмкүндүк Рейчелден

Рейчел адистиги боюнча физиотерапевт, ал алгач жөнөкөй клиникада иштеген, пациенттеринин арасында дене мүмкүнчүлүгү чектелген балдар да бар эле. Кийин аны “ХелсПромдун” долбоорунда иштөөгө чакырышты. Анын турмушу мындан жети жыл мурда Тажикстандагы бөбөктөр үйүнө келгенден баштап толук бойдон өзгөрдү. Анда ал жана анын жолдошу тубаса дефект менен төрөлгөн таджик баласын асырап алууну чечишкен.

— Баланын таңдайы жырык төрөлгөн эле андайды элде нышан деп аташат, -дейт Рейчел. -Бул тубаса жетишсиздик, ал таңдайдын бузулуусунан жылчык пайда болуп мурун тешигинен чыгат. Эгерде балага өз убагында операция жасалбаса, бала жакшы тамак жей албай, акырындап сүйлөө жана угуу сезимдеринин өсүшү кечендетилет. Мен бул баланы биринчи жолу көргөндө, ал эки айлык эле, абдан начар болчу. Мындай баланы тамактандыруу үчүн атайын упчу жана бөтөлкө керек эле . Балдар үйлөрүндө оорулуу балдар эмес дени-сак балдарга да жетишеерлик көңүл бөлүнбөстүгү сыр эмес. Башында жетим баланы алуу оюмда да жок эле. Бирок барган сайын бөбөк начарлай берди.

Эгерде мен жардам бербесем ал өлүп калаарын түшүндүм. Аны тамак берип карай баштадым, зарыл болгон бардык нерсени жасадым бөбөк оңоло баштады. Мен ага аябай байланып калдым жана бөбөк мага өзүмдүкүндөй болуп калды. Иштин жайы мындай, менин күйөөмдүн да бала чагында ушундай жетишсиздиги болгон, ал таңдайы жырык төрөлгөн. Ага бир нече жолу операция жасашкан, азыр ал толук кандуу, сак-саламат жүрөт. Мына ошондуктан мен ага баланы асырап алууну жөнүндө айтканымда , ал каршы болгон жок, тескерисинче аябай кубанды.

Даниэл–Кудратуло

Азыр Рейчелдин асыранды баласы жети жашка толду. Жетим балдар- үйүндө анын атын Кудратуло деп коюшкан, ал эми Шотландияда аны Даниэл деп аташты. Бирок, Тэйнштер баладан чындыкты, ал жетим болгонун жана бөбөктөр үйүндө тарбияланганын эч качан жашырышкан жок. Ал өзүнүн этникалык мекени Таджикистан экендигин билет, ал өзүнүн бөбөк кезиндеги сүрөттөрүн көргөн. Британиялык дарыгерлер ийгиликтүү операция жасашкан, ал азыр дээрлик ден-соолугу чың, сулуу бала, мектепке барат жана теңтуштары менен дос. Рейчелде сыноо бүткөн жок. Өтө кызык тагдырдын тартуусу менен анын экинчи уулу азыр беш жаштагы Якоб да нышан болуп төрөлөт.

— Чынында бул жетишсиздик балага ата тараптан тукум кууду го, -деп айтат Рейчел. -бул татаал жолду кайрадан басып өтүүгө туура келди. Бирок бул Кудайдын каары, бул кандайдыр бир жаза деген ойдо болгон жок. Экинчи уулбузга да ушундай операция жасаттык. Ал дагы өзүнүн атасы, улуу агасы сыяктуу эле, өзүн жетишсизмин деп сезбейт.

Эч качан шалдырап тагдырга бай ийип, ал мага сыноо жиберип жатат деп кол куушуруп отурбаш керек. Бардык кыйынчылыктарды жеңүүгө болот, бир гана каалоо жана умтулуу зарыл. Таптакыр үмүт үзбөө керек. Мен тренингдерде ушул жөнүндө майып балдардын ата-энелерине дайыма айтам.

Диагноз — өкүм эмес

Лола Насритдинова Рейчел Тэйнш менен бирдикте “ХелсПромдун” колдоосу менен Душанбе шаарында бөбөктөр үйүнүн базасында өзгөчө муктаждыктагы балдардын борборун ачышты.

—Менин үч уулум бар. Алардын экөөнүн майыптыгы бар. -деп айтат Лола-Чоң уулум остеомиелит – сөөктүн чучугу шамалдаган, . натыйжада баламдын бир бутунун өсүшү кечендеп жатат. Ага бир нече операция жасалды, алдыда дагы операция турат. Ал ооруга карабастан балам өтө активтүү, сүзгөнгө барат, велосипед тебет, шахмат боюнча чемпион. Кичине уулум аутизм менен ооруйт.

Таджикистанда Кыргызстандагыдай эле, биринчиден, ооруну дароо билип, так диагноз койгон, экинчиден, ушундай балдар менен иштей турган адистер жетишсиз. Бул балдарды окутууга болбойт жана бул балдарды коомдон бөлүп коюш керек деген пикир бар. Бирок бул мындай эмес. Чындыгында, башында мен да ушул диагноз-өкүм деп ойлогом. Бирок Индияда реабилитациялык борбордо болгондо, балдары аутизм менен ооруган ата-энелер менен таанышкандан кийин мындан чыгууга жол бар экендигин түшүндүм.

Мындан кийин ушундай борборду Душанбеде ачуу идеясы мени кызыктырды. “ХелсПром” менен Рейчелдин аркасында менин кыялым ишке ашты. Менин балам да ушул борборго барат, мен баламдын оң жакка карай өзгөрүлүп жатканын байкап жатам. Мына ошондуктан мен дайыма:ата-энелер, педагогдор жана дарыгерлер команда болуп иштеши керек деп айтып келем. Бир гана ушул учурда гана мындай балдарга реалдуу жардам берүүгө жана алардын потенциалын ачууга болот. (Амалия БЕНЛИЯН. Вечерний Бишкек.)

Эленгендер

Өнүгүүнүн Азия банкынын «Билим берүүнүн экинчи долбоору» адистери иш жүзүндө райондук психолого–медико–педагогикалык кеңешинин (ПМПК) кызматкерлерин мүмкүнчүлүгү чектелген балдарды текшерүүсүндөгү кабылдоо, ыкмалары жана технологиялары тууралуу сабак беришти. Долбоордун максаты-ар бир балага окутуунун, тарбиялоонун жана социалдык адаптациялоонун эң ыңгайлуу программасын аныктоо АБРдин берген маалыматы боюнча, кадимке мектептерде **атайын муктаждыгы бар ар бир окуучуга жумшалуучу бир жылдык каражаттын суммасы 10,5 миң сомду түзөт, буга мугалимдин жардамчысынын жана унаа каражаттары кирет, бул интернатта окутуудагы бардык пансионду кошкондо 40 пайызга төмөн.** Мына ошондуктан мамлекетке коррекциялык класстарды түзүү жана жан башын каржылоону жайылтуу пайдалуу, мында каражат «окуучу»үчүн гана жумшалат. Бул мектептерде балдарды элебей ушундай балдар менен иштөөгө шыктандырат. Долбоордун максаты-ушул багытта чиновниктерди ынандыруу, чечим кабыл алуу, анткени акыр аягында балдардын тагдыры мына ушуга байланыштуу болот. (Амалия БЕНЛИЯН. Вечерний Бишкек, (кыска.)

Төрт жаштан тогуз жашка чейинки балдардын 70 пайыздан ашыгы мите курт оорулары менен оорушат

ЮНИСЕФдин маалыматы боюнча, Кыргызстанда төрт жаштан тогуз жашка чейинки балдардын 70 пайыздан ашыгына кандайдыр бир мите курт оорулары жуккан. Кээ бир айылдарда мындай оорулар менен балдардын 90 пайызы оорушат. Кыргызстанда балдардын өлүмүнүн алты пайызы жугуштуу жана мите курт ооруларына туура келет. Бул жөнүндө 15- октябрда Эл аралык кол жуу күнүнө карата өткөрүлгөн пресс-конференцияда КР Саламаттыкты сактоо министри Сабиржан Абдикаримов билдирди. «Мына ошондуктан балдардын аң сезиминде эстүүлүктү тарбиялоо өтө маанилүү. Жөнөкөй эле колду жуу балдардын көптөгөн ооруларынын алдын алат », - деп белгиледи Сабиржан Абдикаримов. (ИА «24. kg», Айзада КУТУЕВА, Иван МАРЧЕНКО)

КРда 22 миңден ашык өзгөчө муктаждыктагы балдар жашашат

«Кыргызстанда 124 миң 800 мүмкүнчүлүгү чектелген адам, анын 22 миңи – балдар», - деп билдирди, бүгүнкү «Мүмкүнчүлүгү чектелген адамдардын жашоо шартын жакшыртуу» деген конференцияда, Мамлекеттик социалдык камсыздоо агентствосунун мүдүрү Екатерина Хорошман, . Анын сөзү боюнча мамлекет тарабынан бөлүнгөн социалдык төлөмдөр өтө аз. «Майып-бала 18 жашка чейин бир айда 1, 5 миң сом алат. «ДЦП» же «ВИЧ» диагнозу менен 2 миң сом төлөнөт. I топтогу майыптарга 2 миң сом. II и III топтогу өзгөчө муктаждыктагы балдардын пособиясы - 1, 5 жана 1миң сомду түзөт», - деп айтты Екатерина Хорошман.

«Стационардык социалдык тейлөөлөрдү 15 үй-интернатында жашоочу 2 миң 300 киши алышат, - деп айтат Екатерина Хорошман. – Анын ичинде 6 үй –интернатта мүмкүнчүлүгү чектелген карыя адамдар жашайт. Дагы 6 үй –интернат психоневрологиялык типтеги чоңдор үчүн , 3 – балдар үчүн. Азыр бул жерде 400 киши жашайт».

ИА «24. kg», Толгонай ОСМОНГАЗИЕВА

Майыптык боюнча ФЕЦАнын Улуттук Конференциясы

22-23- сентябрда Бишкекте БА Евразия Фондусунун (ФЕЦА) долбоорунун алкагында «Кыргызстанда ден-соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдардын жашоо шартын жакшыртуу» деген Улуттук Конференция өттү. Конференция «Кыргызстанда ден-соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдардын жашоо шартын жакшыртуу» долбоорунун жыйынтыгы болду, буга Ыссык-Көл областында майыптык маселери боюнча иштеген бейөкмөт уюмдар камтылды. Конференцияда сөзгө чыгуу жана практика жүзүндөгү мастер-класстардын бетачарлары болду.

Майыптыгы бар жарандардын укугун коргоо Тармагы өзүнүн биринчи акциясын өткөрүштү

16- сентябрда Майыптыгы бар жарандардын укугун коргоо Тармагынын биринчи акциясы «Тынчтык, эмгек жана социалдык адилеттүүлүк үчүн!» деген ураан менен ийгиликтүү өттү. Катуу суукка карабай иш-чара калаабыздын башкы аянты "Ала-Тоо"кинотеатрынын бет маңдайында өттү. Эң башкы жыйынтык Тармактын катышуучулары Эмгек, камсыздоо жана миграция министри Айгуль Рыскулованын көңүлүн өздөрүнө бурдургандыгы болду. Министр өзү жеке келип катышып, ден-соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген жарандарды эмгек менен камсыздоо маселелерин чечип берүүгө кайрылган катын Гульмира Казакунованын колунан алды.

Бул иш-чаранын максаты ден-соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген жарандарды эмгек менен камсыздоо укугуна жана кепилдигине өкмөттүк тармактардын жана коомчулуктун көңүлүн бурдуруп малымдоо болду.

Балдар, үй –интернаттарына жеңил- желпи түшпөөсү керек

«Кыргызстанда балдардын үй –интернаттарына жеңил- желпи зарылсыз негизде түшүшүнө жол бербөө керек », -деп билдирди ИА «24. kg» пресс-конференциясында «Психикалык ден-соолук жана коом» коомдук бирикмесинин башчысы Бурул Макенбаева.

Тилекке каршы, анын билдирүүсүнө караганда бүгүнкү күндө жабык мекемелердеги тарбиялануучулардын саны, о. э. үй-интернаттарынын саны да өсүп жатат. «Анын үстүнө андагы балдардын 80 пайызынын бир же эки ата-энеси тең бар. Акыл-эсинин жетилиши артта калган балдар үчүн интернаттарда жүргүзүлгөн мониторингде, бул жерде көпчүлүк балдардын саламаттыгы жакшы болсо да тарбияланып жаткандыгы белгилүү болду. Алардын ата-энелери интернаттын мүдүрү менен келишип, балдарын таштап, көбүнчө башка жакка иштегени кетишет. Бул мүдүрдүн өзүнө да пайдалуу, анткени мамлекет ар бир балага каражат бөлөт. Интернаттын жетекчилиги көп акча алыш үчүн тарбиялануучулардын чоң штатын түзүүгө аракеттенишет», -деп эсептейт Бурул Макенбаева. Ал бүгүнкү күндө Кыргызстанда үй-бүлөө институту бүлүндүрүлгөндүгүн белгилейт. «Мамлекет балдарды коргоого карата саясатын өзгөртпөсө, бул тенденция мындан да жогорулайт. Азырынча соттор балдардын укуктарын бузуп жатканга жол берип жатканда, маселе чечилбейт. Биз үй-бүлөө сотторунун институтун өнүктүрүүнү зарыл деп эсептейбиз, алар асырап алуу маселерин чечет, балдарды интернаттарга өткөрүп берүү жана башка балдардын укуктарына байланышкан маселелерди чечишет», -деп кошумчалады Бурул Макенбаева .

ИА «24. kg», Айзада КУТУЕВА

Акыркы 5 жылда тубаса жүрөк оорусу менен ооруган балдардын саны 30 пайызга өстү

Кыргызстанда акыркы 5 жылда тубаса жүрөк оорусу жана аномалия менен ооруган балдардын саны 30 пайызга өстү, деп 10 августа АКИпресске Шаардык балдардын клиникалык ооруканасынын башкы дарыгер (үчүнчү балдар ооруканасы) Талант Омурбеков өз комментарийинде билдирди.

Анын айтымында, тубаса оорулар мындан он жыл мурда өсө баштаган. «Биз мунун себебин изилдеп көрдүк. Экологиялык, социалдык себептерди карадык, тубаса аномалия (тубаса кемчилик) менен төрөлгөн балдардын көпчүлүгү эненин жатынындагы жугуштуу оорулардын топтолушунан келип чыгаары айкын болду, бул инфекция ата-энелерден жыныстык жол аркылуу берилерин»- ал түшүндүрүп берди. Анын айтымында, бала бүтөөр алдында үй-бүлөө, профилактикадан өтүүнү пландаштырса, балдардын жетишпестигинен кутулса болот. «Жаш үй-бүлөө, бөпө күтөөрдүн алдында, гениталдык инфекциянын бар болушу боюнча текшерүүдөн зарыл түрдө өтүшү керек. Бизде болсо боюнда бар аялдардын 4 пайызы гана алдын ала текшерүүдөн өтүшөт. Көбүнчө жатын ичиндеги жугуштуу оорулар бойго бүткөндөн кийин гана

билинет. Анда кэч болуп калат, анда дарылай баштаганда токсикалык дарылоо иш-чаралары бөбөккө таасирин тийгизет», -деп белгиледи биз аңгемелешкен адам. АКИpress

Колу жок жигит кытай версиясындагы "Минута Славы"да жеңишке ээ болду

«Минуты славы» менен тең тайлаш «Китай таланттууларды издейт» деген сыналгы шоудо 23-жаштагы колу жок пианист Лю Вэй жеңишке жетишти. Шанхайдагы эл жык толгон стадиондо 23-жаштагы колу жок пианист Лю Вэй Джеймс Бланттын You're Beautiful деген ырына өзүнүн чыгарган версиясын ойноду. Ал Пекиндик, 10 жашында жашынмак ойноп жатып электр тогу уруп эки колунан ажыраган. Ал эми 18 жашында бутунун манжалары менен фортепиано ойногонду үйрөнгөн. Кичинекей кытайлык ошондой эле буту менен тиш жуугуч щеткасын жана компьютердин клавиатурасын эң сонун башкарат.

Сынакта пианисттин башкы теңтайлашы 7 жаштагы эстрада куудулу Чжан Фэнси болду, ал жыйынтыкта экинчи орунду ээледи. Ар жума сайын өткөрүлүп туруучу «Китай таланттууларды издейт» деген шоу июль айында Dragon TV сыналгы каналында

башталган. Лю Вэй адегенде эле сыналгы көрүүчүлөрүнүн купулуна толуп, сүйүктүү болуп калды. Жигитти жеңиши менен Тайвандык супержылдыз Джолин Цай куттуктады жана аны өзүнүн концерттик туруна катышууга чакырды. Жакынкы убактарда музыкант Fremantle Media жана Sony Music Entertainment деген компаниялар менен келишимге кол коёт.

Ушундай эле форматтагы шоу 30дан ашык өкөлөрдө өтөт. Өтө чоң ийгиликке британиялык варианттагы катышуучу- Сюзан Бойл жетишти, ал экинчи орунду ээлегени менен атак алган жагынан, I Dreamed a Dream деген дебюттук пластинкасынын көчүрмүсүнүн миллиондоп сатылышы менен биринчи жылдыз болду. (ал жөнүндө төмөндөн окусаңар болот: <http://kelechek.kg/ru/news/131/>)

Дмитрий Гончарук, Комсомольская Правда

Кыргызстанда ден- соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген жарандардын укугун коргоо боюнча Тармак ачылды

2010–жылы, 4-сентябрда Кыргызстанда КР ден-соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген жарандардын укугун коргоо боюнча Тармак (ЛОВЗ) ачылды. Маанилүү жолугушу Мамлекеттик Социалдык Камсыздоо Агенттигинин Ресурстук борборунда ушул эле күнү болду. Мында ар түрдүү 10 (1 мамлекеттик жана 1 эларалык) мекемелерден 16 киши катышты.

Тармактын максаты - КР ЛОВЗ жарандарынын турмушун жакшыртуу жана укуктарын сактоо. Тармактын урааны «Тоскоолдуксуз жашоо үчүн», - деп аталат. Биринчи жылдагы эң алдыңкы маселелер: билим алууга, эмгектенүүгө, кирүүгө укуктар (социалдык тейлөөлөргө талаптар). Катышуучулар Ресурстук борбордо айдын акыркы жумасынын ишемби күндөрү саат 10:00 дон 14:00 чейин байма-бай жолугуп турушат. Бардык катышуучулар Кыргызстандагы жарандык коомдук уюмдар ортосундагы кызматташуу жана өз ара түшүнүшүү жөнүндөгү Меморандумга кол коюшту. Тармактын маселери жана ага кошулуу боюнча Аймээрим Турсалиевага кайрылыңыздар: сот. тел. 0550 58 19 58.

Мекемелер жөнүндө маалымат китепчеси: экинчи басылыш

Урматтуу коллегалар, 2009-жылы өзгөчө муктаждыктагы балдар менен түз жана кыйыр иштеген мекеме жана уюмдар жөнүндө маалымат китепчеси чыгарылган эле. Маалымат китепчеси абдан белгилүү болду. Бүгүнкү күндө андагы көптөгөн телефондор жана даректер өзгөрүп кеткен. Быйылкы жылдын аягында же жаңы жылда бул маалымат китепчесин кайрадан басып чыгууну пландаштырып жатабыз. Ушуга байланыштуу, эгерде сиздердин маалыматтар жаңыланган болсо же башка мекеме, уюмдар жөнүндө маалымат билсеңиз, алардын, бардык байланыш даректерин: аталышы, толук дареги, жетекчинин аты –теги, ишкердигинин түрү жөнүндө **ardi . tarmac (@) gmail . com** (жылчыксыз жана кашасыз терилет) деген электрон дарегине жөнөтүп коюңуздарды суранабыз

5-ноябрга чейин гранттык конкурс

Бейөкмөт уюмдар үчүн 5-ноябрга чейин **гранттык конкурс** төмөнкү темалар боюнча жарыяланат:

- Борбордук Азияда базалык тейлөөлөргө кирүү жана

- Борбордук Азияда социалдык-ызылаланма топторунун арасында ВИЧ жана ИППП ооруларынын алдын алуу.

Маалымат - <http://kelechek.kg/ru/news/855/>